

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АСИМЕТРІЇ НА ПРОЦЕС РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

Узбек Дмитро Андрійович*, аспірант кафедри
менеджменту та бізнес адміністрування
Черкаський державний технологічний університет

*ORCID 0000-0002-3906-0284

© Узбек Д.А., 2022

*Стаття отримана редакцією 26.11.2022 р.
The article was received by editorial board on 26.11.2022*

Вступ. Динамічний розвиток світової та вітчизняної економіки характеризується стрімкими змінами, що супроводжуються ускладненням економічних відносин та трансформацією економічних процесів під впливом інформатизації. Різноманіття нових чинників і тенденцій економічної динаміки серед яких найвпливовішими визнано чинники інтеграційного, інноваційного й інформаційного характеру, балансу і консолідації інтересів. Орієнтація на інформаційно-технологічний спосіб виробництва та відхід від індустріального, висуває перед сучасною економічною наукою проблему комплексного осмислення того, що відбувається. При цьому особливої уваги потребує дослідження впливу інформаційної асиметрії на процес реалізації національних економічних інтересів, що є необхідною передумовою формування концептуального бачення розвитку національної економіки в умовах інформаційного прогресу.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Проблематика інформаційної асиметрії досить активно обговорювалась в науковому колі упродовж ХХ сторіччя. Класичні теоретичні підходи до інформаційної асиметрії в економічному середовищі сформовані Дж. Акерлофом [1], К. Ерроу [2], М. Спенсом [3], Дж. Стігліцем [4]. Серед українських дослідників, які присвятили свої дослідження цьому напрямку варто відзначити І. Дерев'янку [5], О. Дениса [6], В. Свистільника [7]. Проте наукові здобутки більшою мірою стосувались загальноекономічних ефектів інформаційної асиметрії, недостатньо обговореними в науковому дискурсі залишаються впливи інформаційної асиметрії на процес реалізації національних економічних інтересів, що є актуалізованою проблемою в сучасному глобалізованому світі.

Метою статті є аналіз впливів інформаційної асиметрії на процес реалізації національних економічних інтересів: систематизувати групи факторів що провокують інформаційну асиметрію, визначити сфери та характер впливів інформаційної асиметрії на процес реалізації національних економічних інтересів; окреслити управлінські заходи щодо усунення негативних проявів інформаційної асиметрії в перспективному баченні досягнення ключових національних інтересів; дослідити зміст прояву феномену інформаційної асиметрії.

Основний матеріал і результати. Інформаційну асиметрію провокує нерівномірність діджитал-процесів, що призводить до зниження якості життя та інших диспропорційних явищ у суспільстві, тому країни які недостатньо уваги приділяють розвитку інформаційних технологій та їх запровадженню у всі сфери суспільного життя втрачають конкурентні позиції на світовій арені. Для оцінки конкурентоспроможності країн в умовах інформаційного прогресу світова спільнота активно застосовує індикатори глобальної цифрової конкурентоспроможності, які і демонструють прояви інформаційної асиметрії та поляризують світ на лідерів та аутсайдерів за рівнем розвитку інформаційного суспільства (табл. 1). Окреслені в таблиці 1 індикатори вважаються одними з найбільш важливих показників інноваційного, технологічного, інформаційного потенціалу країн світу і їх можливостей в розбудові та розвитку інформаційної економіки в нових реаліях одночасного прояву четвертої, п'ятої та шостої промислових революцій.

Лідерами майже за усіма наведеними індикаторами цифрової конкурентоспроможності є Швеція, Швейцарія, Сінгапур, США, Нідерланди, Велика Британія, аутсайдерами – Іран, Сирія, Куба, В'єтнам, Пакистан, Єгипет та Африканські країни, які залучали до оцінювання.

Місце України в глобальній цифровій конкурентоспроможності станом на 2020 рік

Індикатор оцінки	Місце України серед країн в глобальному рейтингу	Топ-10 країн лідерів (місце в глобальному рейтингу)	Топ-10 країн аутсайдерів (місце в глобальному рейтингу)
1. Цифрова конкурентоспроможність	58 місце серед 63 країн в глобальному рейтингу цифрової конкурентоспроможності	США, Сінгапур, Данія, Швеція, Гонконг, Швейцарія, Нідерланди, Південна Корея, Норвегія, Фінляндія	Мексика, Перу, Індонезія, Філіппіни, Україна, Аргентина, Південна Африка, Колумбія, Монголія, Венесуела
2. Мережева (цифрова) готовність	64 місце серед 134 країн в глобальному рейтингу мережевої (цифрової) готовності	Швеція, Данія, Сінгапур, Нідерланди, Швейцарія, Фінляндія, Норвегія, США, Німеччина, Велика Британія	Буркіна Фасо, Зімбабве, Малаві, Мозамбік, Ефіопія, Бурунді, Ангола, Йемен, Конго, Чад
3. Свобода Інтернету	частково вільний серед 65 країн в рейтингу рівня свободи Інтернету	Ісландія, Естонія, Німеччина, Велика Британія, Австралія, США, Італія, Японія, Грузія, Угорщина	Китай, Іран, Сирія, Куба, В'єтнам, Пакистан, Єгипет, Саудівська Аравія, Бахрейн, М'янма
4. Інклюзивний інтернет	Україна в рейтингу 2020 року не брала участі, тоді як в 2019 році була оцінена найгірше серед країн Європейського регіону	Швеція, Нова Зеландія, США, Австралія, Данія, Південна Корея, Канада, Велика Британія, Франція, Іспанія	Замбія, Судан, Папуа-Нова Гвінея, Ефіопія, Мозамбік, Зімбабве, Буркіна Фасо, Малаві, Мадагаскар, Ліберія, Бурунді
4. Розвиток е-урядування	69 місце серед 193 країн в глобальному рейтингу розвитку е-урядування	Данія, Півд. Корея, Естонія, Фінляндія, Австралія, Швеція, Велика Британія, Нова Зеландія, США, Нідерланди	Демократична Республіка Конго, Екваторіальна Гвінея, Гвінея-Бісау, Північна Корея, Нігер, Чад, Центральнo-Африканська Республіка, Сомалі, Еритрея, Південний Судан
5. Таланти (висококваліфікована робоча сила)	42 місце серед 63 країн в глобальному рейтингу конкурентоспроможності талантів	Швейцарія, Данія, Люксембург, Ісландія, Швеція, Австрія, Норвегія, Канада, Сінгапур, Нідерланди	рф, Болгарія, Мексика, Румунія, Колумбія, Бразилія, Венесуела, Словаччина, Індія, Монголія
6. Інноваційний розвиток	45 місце серед 131 країни в глобальному рейтингу інновацій	Швейцарія, Швеція, США, Велика Британія, Нідерланди, Данія, Фінляндія, Сінгапур, Німеччина, Південна Корея	Замбія, Малі, Мозамбік, Того, Бенін, Ефіопія, Нігер, М'янма, Гвінея, Йемен
7. Розвиток електронної торгівлі	51 місце серед 152 країн в глобальному рейтингу розвитку е-торгівлі	Швейцарія, Нідерланди, Данія, Сінгапур, Велика Британія, Німеччина, Фінляндія, Ірландія, Норвегія, Гонконг	Малаві, Малі, Афганістан, Ліберія, Мавританія, С'єрра Леоне, Конго, Республіка Конго, Коморські острови, Бурунді, Чад, Нігер

Джерело: [9–14]

Оцінка країн за допомогою індикаторів цифрової конкурентоспроможності демонструє, що вплив цифрової революції є локальним та активно поширюється у країнах, які мають ресурси на розробку та впровадження новітніх технологій. Всього лише близько 15% жителів планети можуть дозволити собі оплату широкосмугового доступу в Інтернет. Основним засобом доступу в Інтернет у країнах, що розвиваються, є мобільний телефон, яким забезпечені близько 80% світового населення. Однак майже 2 млрд. людей не мають мобільних телефонів, а близько 60% населення земної кулі не мають доступу до Інтернету [15]. За даними Світового банку, посилюється нерівність – особливо в багатших країнах,

але дедалі частіше і в країнах, що розвиваються [15]. Окреслені статистичні дані свідчать про інформаційну асиметрію, яка проявляється як ситуація, в якій має місце нерівномірне генерування та розподіл інформації в результаті гонки технологій на світовій арені, через створення цифрової індустрії, цифровізації, інноватизації та залучення передових досягнень інформаційного прогресу в розвиток національних економік.

У науковій спільноті існує два ключових підходи до визначення категорії «інформаційна асиметрія». Згідно першого підходу інформаційну асиметрію трактують як ситуацію, коли має місце нерівномірний розподіл інформації в системі економічних відносин [16]. Така ситуація провокує конфлікти інтересів з приводу розподілу інформаційних ресурсів та отримання вигод від них.

Згідно другого підходу, інформаційну асиметрію визначають як ринковий провал. Так, В. Свистільник в своїй роботі «Інформаційна асиметрія та її наслідки для формування економіки інформаційного типу» доводить, що інформаційна асиметрія – це так званий ринковий провал або ж фіаско ринку, тобто ситуація під дією якої він не спроможний повноцінно виконувати одну або більш своїх функцій, що зумовлює необхідність втручання з боку регулюючих органів державної влади [7, с. 16].

Дослідження феномена інформаційної асиметрії, потребує вивчення факторів, які її провокують, що дозволить сформувати комплекс заходів державної політики щодо нівелювання деструктивних асиметричних проявів. Авторське бачення таких факторів окреслено в таблиці 2, які в процесі свого корегуючого управлінського впливу та вирішення проблемних аспектів, формують бачення векторності руху національної економіки, пріоритетності концептів та цільових заходів інформаційної економіки.

Таблиця 2

Фактори, що провокують інформаційну асиметрію

Групи факторів	Фактор та його зміст
1. Теоретичного характеру	1.1. Відсутність чіткого визначення категорії «інформаційна асиметрія» на мікро-, мезо-, макро- та мегаекономіки, що ускладнює формування концептуального бачення системності економічних інтересів формування інформаційної економіки;
	1.2. Не систематизовано прояви інформаційної асиметрії в рівневій системі економічних відносин та з позиції впливу на процес реалізації національних економічних інтересів
2. Методичного характеру	2.1. Обмежений доступ до інформації
	2.2. Відсутність критеріїв оцінки повноти, якості та достовірності інформації
	2.3. Відсутність компетентної експертної оцінки та інтерпретації інформаційних потоків на постійній основі
	2.4. Відсутність методичних підходів до виявлення трендів інноваційного та інформаційного розвитку та оцінки їх прогностичного впливу на розвиток суспільства та національної економіки
3. Характер цифрового розвитку	3.1. Розриви інноваційного, цифрового розвитку країн та регіонів
	3.2. Стан та потенціал розвитку широкосмугового зв'язку в країні та регіонах
	3.3. Рівень доступу, свободи та інклюзивності Інтернету
	3.4. Рівень розвитку е-урядування та електронної комерції
	3.5. Гендерні зміни цифрової економіки (зайнятість, освіта, доступ до інформації та технологій жінок та чоловіків в інформаційній сфері)

Джерело: складено автором на основі [17; 18]

Серед науковців та практиків точаться дискусії з приводу проявів, впливів, загроз та можливостей інформаційної асиметрії для розвитку економіки та суспільства. Так, для Акерлофа асиметрія інформації має негативну роль, заважає економічним агентам приймати раціональні рішення, обмежує ефективний розподіл ресурсів, і тому потребує державного регулювання. Діаметральну позицію щодо ролі асиметрії інформації зазначив Фрідріх Август фон Гаєк – нобелівський лауреат 1974 року. Він вважає, що саме асиметрія інформації є передумовою для існування ринків та отримання прибутку підприємцями [19, с. 7].

Варто погодитись з обома діаметральними позиціями науковців, оскільки дійсно стрімкий розвиток цифровізації не лише відкриває нові можливості розвитку суспільства та національних економік, але й стає джерелом новітніх загроз, які пов'язані з ринковими деформаціями та диспропорціями, цифровими розривами, поляризацією суспільства, що обумовлено асиметричним розподілом інформації. На думку автора, декларувати лише позитивні або негативні прояви інформаційної асиметрії є помилковою позицією, варто зосередитись на комплексному та прогностичному їх баченні, що дозволить сформувати

ефективну модель інформаційної економіки на основі управлінських заходів динамічного реагування на результати стрімкого інформаційного прогресу. З огляду на те, що в межах тієї самої сфери прояву інформаційної асиметрії можуть функціонувати декілька процесів, що мають різновекторну дію, вбачається за доцільне дослідити ці можливі сфери та характер впливів асиметричної інформації на процес реалізації національних інтересів (табл. 3).

Таблиця 3

Інформаційна асиметрія за сферами та характером впливу на процес реалізації національних економічних інтересів

Сфери впливу	Характер впливу інформаційної асиметрії на процес реалізації національних інтересів	
	Позитивний	Негативний
1	2	3
1. Ринок праці	Не менш 30% функцій у рамках професій можуть бути автоматизовані на поточному рівні розвитку технологій [20]; на \$9 трлн. у 2030 р. може вирости світовий ВВП завдяки автоматизації робочих місць за допомогою технологій ШІ [21]; 98% – ймовірність автоматизації таких професій, як банківський операціоніст, аудитор, кредитний фахівець [22]; на 29% може знизитися кількість робочих годин у професіях, які до 2027р. не зникнуть завдяки впровадженню ШІ [23]	375 млн. працівників (близько 14% світової робочої сили) змушені будуть змінити професію до 2030 р. [20]; вимоги ринку праці зростають більш швидкими темпами ніж відбуваються зміни в системі освіти
2. Безпека	налагодження партнерських відносин та союзів у векторному русі забезпечення швидкого інноваційного та інформаційного розвитку країн партнерів та бізнесу у цільовому баченні реалізації інтересів зростання конкурентоспроможності та забезпечення безпеки.	гіперінформаційність середовища [26 с. 115]; асиметричний розподіл інформації, інформаційних та інноваційних технологій використовуються для розпалювання ненависті, ведення інформаційних війн; кібератак
3. Суспільство	відбуваються трансформаційні зміни суспільства, які базуються на інформації та знанневому потенціалі, що окреслює нові можливості та формує якісно новий рівень за всіма сферами життєдіяльності населення	Технологічні досягнення рухаються швидше, ніж здатність людства реагувати на них або навіть розуміти їх; «розрив поколінь» у контексті інтенсивності використання цифрових технологій; гендерні розриви.
4. Освіта	У країнах та регіонах, де відбувається активний процес цифровізації відкриваються рівні можливості як для чоловіків так і для жінок в отриманні освітніх послуг та опануванні ІТ- та телеком- професій; поширення освітніх трендів в умовах розвитку цифрової економіки (дистанційне, он-лайн та змішане навчання, хмарні технології, гейміфікація, мобільні технології в навчанні, STEM-освіта та ін.)	40% українських шкіл не мають якісного підключення до Інтернету [24]; відсутнє системне та комплексне впровадження освітніх трендів з урахуванням технічних потреб регіонів та сільських територій
5. Бізнес-середовище	Поширення інноваційно-інтраційного розвитку підприємництва (бізнес-інкубатори, кластери, технопарки); технологізація виробничих процесів і комерціалізація результатів інтелектуальної діяльності з цільовою векторністю на створення технології штучного інтелекту.	економіка Інтернету сприяє природним монополіям, відсутність конкурентного ділового середовища може призвести до посилення концентрації на ринках, що вигідно для усталених компаній та ускладнює справедливе поширення досягнень цифрової революції [26, с. 106].
6. Інституційне середовище	інституційне середовище активно трансформується під впливом інформаційної революції та євроінтеграції.	інституційної пастки як специфічний стан недосконалості системи управління економікою; інституційна невизначеність, як прояв асиметрії адміністративно-правової інформації і обмеження доступу до неї для певних груп економічних суб'єктів [25, с. 11]

Джерело: складено автором на основі [20–27]

Аналіз таблиці 3 доводить, що інформаційна революція стала одним із головних драйверів глобальних змін, яка сьогодні відбувається в умовах як соціальних, економічних так і інформаційних асиметричних проявів у розвитку суспільства, територій. Характер впливу інформаційної асиметрії на процес реалізації національних інтересів є неоднозначним, оскільки є позитивні і негативні наслідки на ринку праці, в освіті, бізнес-середовищі, інституційному середовищі, безпековій сфері та суспільстві цілому.

Інформаційна асиметрія має свої негативні прояви також в системі рівневої організації економічних відносин, оскільки перешкоджає ефективному перерозподілу блага, яке продукується за допомогою новітнього знання та сучасних інноваційно-інформаційних технологій, від більш успішних країн, галузей, виробництв, сфер діяльності до менш прогресивних, що утворює конфлікти інтересів:

– на рівні мега-економіки – конфлікти між країнами щодо конкурентної суб'єктності на світових ринках, лідерство в глобальній економіці, технологічне домінування;

– на рівні макро-економіки – конфлікти в парадигмі відносин «суб'єкти господарювання–держструктури», які відбуваються на тлі лобіювання економічних інтересів окремих гравців ринку, прийняття регуляторних заходів на основі неповної, неперевіреної інформації, приховування ринково чутливої інформації, що впливає на ефективність міжгалузевого перетоку капіталу і, як наслідок, маємо розбалансування ринкових та державних важелів управління;

– мезо-економіка – конфлікти інтересів відбуваються в парадигмі регіональних відносин «влада–бізнес-населення» на тлі відсутності ефективних механізмів інформаційного забезпечення економічних суб'єктів, подолання територіальних розривів у забезпеченості технічних можливостей для задоволення інформаційних потреб та отримання новітнього знання;

– мікро-економіка – конфлікти інтересів відбуваються в парадигмі відносин між бізнес-акторами за ресурси (інформаційні, інтелектуальні, інвестиційні) та у контексті продукування, комерціалізації та експлуатації новітніх технологій в перспективному баченні майбутніх вигод та конкурентної позиції на ринку.

Неврегульованість конфліктних ситуацій в багаторівневій будові економічних відносин провокують поглиблення негативних проявів інформаційної асиметрії, а саме:

– в межах національної економіки посилюються: дисбаланси розвитку національного господарства; невідповідність рівня освіти вимогам ринку праці, яку диктує новий технологічний устрій;

– на рівні розвитку територій – ускладнюється технологічний механізм інформаційного забезпечення економічних суб'єктів інформацією, що є актуальною, достовірною та відповідною функціональним потребам в умовах інформаційного прогресу. Одним із прикладів недосконалості інформаційного забезпечення є те, що 60% користувачів фіксованого широкопasmового доступу до Інтернет проживають у Києві, Київській, Дніпропетровській, Одеській, Львівській і Харківській областях. Ця ситуація значно поглиблює нерівність у правах і можливостях населення і призводить до соціальної несправедливості та економічної диспропорції [26, с. 157];

– в межах бізнес-структур відбувається зниження ефективності менеджменту, функціонування фінансових систем; управління ризиками; процесу прийняття управлінських рішень; спостерігається асиметрія: витрат, потужностей, локалізації, попиту, займаних часток ринку.

Таким чином, інформаційна рівновага у рамках рівневої системи економічних відносин є ідеалізованим станом до якого варто прямувати однак вкрай важко досягти в силу певних об'єктивних причин, які пов'язані із захистом інтересів економічного та безпекового характеру в конкурентному середовищі. Важливо зазначити, що негативні прояви інформаційної асиметрії потребують управлінських заходів щодо їх усунення в перспективному баченні досягнення ключових національних економічних інтересів (табл. 4).

Однією з ключових умов ефективної реалізації окреслених управлінських заходів у подоланні негативних проявів інформаційної асиметрії є усунення проблемних аспектів інституційної складової, які полягають у лобіюванні владними та бізнес-структурами своїх інтересів щодо формування олігархічних структур та отримання надприбутків за рахунок нерівномірного розподілу та викривлення інформації.

Проведене аналітичне дослідження дозволяє констатувати, що феномен інформаційної асиметрії проявляється у:

1. Визначені її сутності та економічного змісту, який згідно дослідженню В. Ковтун «Інформаційна асиметрія в системі конкурентних відносин», є «проявом ринкової неспроможності, обумовленою інституціоналізацією множинності неефективних ринкових рівноваг, породжених намаганням кожної із сторін трансакції до експлуатації нерівномірності розподілу інформації між контрагентами з одного боку, та протидії відповідній експлуатації з іншого боку» [27, с. 16];

**Управлінські заходи щодо усунення негативних проявів інформаційної асиметрії
в перспективному баченні досягнення ключових національних інтересів**

Сфери впливу інформаційної асиметрії	Ключовий національний економічний інтерес	Управлінські заходи щодо усунення негативних проявів інформаційної асиметрії
1	2	3
1. Ринок праці	Формування національної моделі ринку праці як гнучкої, динамічної багато компонентної та конкурентоспроможної системи, що змінюється під впливом інформаційних технологій у гармонійному прояві ключових інтересів в парадигмі відносин «держава–освітні установи–роботодавець–працівник»	Збалансування попиту і пропозиції на ринку праці, оптимізація структури зайнятості відповідно потреб інформаційного прогресу, формування конкурентного середовища як на національному так і регіональному рівні; збільшення обсягів інвестування в людський капітал
2. Безпека	Забезпечення цілісності національної господарської системи, збалансованого та безпечного її функціонування в умовах динамічних змін в глобалізованому просторі	Прогнозування наслідків прогресу бізнесу в умовах синергетичного прояву третьої, четвертої, п'ятої промислових революцій та моделювання розвитку національної економіки на засадах партнерства, дотримання балансу інтересів, смарт-підходу у перспективному баченні продукування, комерціалізації та експлуатації новітніх технологій
3. Суспільство	Формування ефективної національної моделі інформаційного суспільства	Поширення інформатизації на засадах узгодження, гармонізації, балансування національних економічних інтересів в рівневій системі економічних відносин у перспективному баченні впливів технологічного прогресу та їх регулювання, трансформації ментальності відповідно становлення демократичної держави у своєму прямуванні до євроінтеграційного курсу.
4. Освіта	Формування прогресивного освітнього середовища, в якому навчальні заклади є активними суб'єктами господарювання, що надають широкий спектр послуг, забезпечують економіку знаннями та інформаційно-освітніми ресурсами в умовах розвитку інформаційної економіки	Удосконалення управлінського підходу змін в освітній системі, який передбачає зосередження на стратегічному баченні взаємодії між освітніми установами та бізнесом, формуючи інноваційну екосистему з орієнтацією на ринкове середовище, а також освітні, інноваційні та інформаційні світові тренди.
5. Бізнес-середовище	Формування сприятливого бізнес-середовища	гармонізація законів відповідно до європейських стандартів та їх дотримання, подолання корупції та бюрократичних перепон, що допоможе зменшити транзакційні витрати, включно з доступом до фінансів (доступне кредитування), послуг і ресурсів [26]; активізація смарт-спеціалізації як інструменту усунення асиметрій розвитку територій (економічного, інформаційного) в управлінському баченні ефективного залучення унікального потенціалу територій на засадах забезпечення балансу інтересів ключових суб'єктів розвитку
6. Інституційне середовище	Формування ефективного інституційного середовища відповідно до новітніх потреб інформаційної економіки	Зосередження на векторі інституційної перебудови механізмів державного стимулювання розвитку інформаційної економіки у контексті гармонізації інтересів ключових ринкових суб'єктів на засадах забезпечення комплексного, аполітичного та об'єктивного розв'язання проблем інформаційної асиметрії.

2. Дуалістичному прояві впливу на процес реалізації національних інтересів в системі економічних відносин. Так, з одного боку спостерігаємо провали ринку, а з іншого – прояви та сценарії асиметричної конкуренції, що уможливають використання різних видів партнерства у моделюванні сучасного прогресу бізнесу, зокрема у контексті продукування, комерціалізації та експлуатації новітніх технологій [28, с. 75].

3. Причинно-наслідковому русі інформаційної асиметрії. Так, ключовою причиною її виникнення є поширення інформаційних та діджитал-процесів в недосконалому конкурентному середовищі та в умовах недосконалості системи управління економікою, як наслідок маємо прояви провалів ринку, інформаційні та інституційні пастки, багатозначність інформаційного простору, інформаційні війни.

4. У законодавчому закріпленні асиметрії інформації, що проявляється в обмеженні доступу до інформації у сферах, які стосуються державної та комерційної таємниці з метою забезпечення національної безпеки та відстоювання економічних інтересів.

Висновки. Україна рухається в напрямку розбудови інформаційного суспільства, про що свідчать середні позиції в світових рейтингах цифрової конкурентоспроможності. Стрімкий розвиток діджитал-процесів в глобалізованому світі є диспропорційним, що обумовило появу феномену інформаційної асиметрії, який належить до складних явищ та має свій дуалістичний прояв (позитивні та негативні наслідки) в системі економічних відносин під дією інтересів економічних агентів. Наслідки інформаційної асиметрії дифузійно поширюються на всі сфери суспільного та економічного життя, переплітаються та стають як драйверами так і гальмуючими факторами в розвитку національної економіки. Негативні прояви інформаційної асиметрії потребують управлінських заходів щодо цільового корегуючого впливу в перспективному баченні досягнення ключових національних інтересів, що і окреслює коло подальших наукових дискурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Akerlof G. The Market for «Lemons»: Quality, Uncertainty and the Market Mechanism. *The Quarterly Journal of Economics*. 1970. Vol. 84. № 3. P. 488–500.
2. Arrow K.J. Uncertainty and the Welfare Economics of Medical Care. *The American Economic Review*. 1963. Vol. 53. № 5. P. 941–973.
3. Spence M. Job Market Signaling. *The Quarterly Journal of Economics*. 1973. Vol. 87. Issue 3. P. 355–374.
4. Rothschild, M., Stiglitz, J. E. Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay in the Economics of Imperfect Information. *The Quarterly Journal of Economics*. 1976. Vol. 90. Issue 4. P. 629–649.
5. Дерев'яно І. П. Теорія асиметрії Б. Уомакка як нова світоглядна парадигма. *Зовнішні справи*. 2015. № 7. С. 36–38.
6. Денис О. Б. Специфіка інформаційної асиметрії в банках. *Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту*. 2016. № 19. С. 122–124.
7. Свистільник В. Ю. Канали поширення інформаційної асиметрії. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. Вип. 30(1). С. 14–17.
8. Рейтинг Індексу електронної комерції бізнесу для споживачів. URL: <https://unctad.org/webflyer/unctad-b2c-e-commerce-index-2020-spotlight-latin-america-and-caribbean>
9. Глобальний індекс інновацій. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/Home>
10. Рейтинг глобальної цифрової конкурентоспроможності. (The IMD World Digital Competitiveness Ranking. 2020). URL: <https://www.imd.org/news/updates/future-of-the-world-will-depend-on-digitalization/>
11. Індекс мережевої готовності. URL: <https://networkreadinessindex.org/nri-2020-analysis/#renewed-model>
12. Стан широкопasmового зв'язку в світі. URL: <http://reports.broadbandcommission.org/the-state-of-broadband-2020/executive-summary/>
13. Freedom House: Freedom on the Net 2020. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net>
14. Глобальний рейтинг інклюзивності Інтернету. URL: <https://theinclusiveinternet.eiu.com/summary>
15. Доклад о мировом развитии 2016. Цифровые дивиденды. Обзор. Группа Всемирного банка, 2016. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/224721467988878739/pdf/102724-WDRWDR2016Overview-RUSSIAN-WebRes-Box-394840B-OUO-9.pdf>
16. Мазуренко В. П. Вплив інформаційної асиметрії на функціонування товарних ринків. URL: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/SR/article/viewFile/7098/7943>
17. Дугінець В.Г. Інформаційна асиметрія в світовій економіці. *Економічний простір*. 2019. № 150. С. 25–29.
18. Конкурентоспроможність України. Інформаційний огляд та ситуаційний аналіз 2020–2021. Департамент розвитку електронних комунікацій. Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Київ, 2021. С. 71. URL: <http://www.dststsi.gov.ua>
19. Мельников С. В. Вплив асиметрії на ринкову рівновагу : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 104 с.
20. A future that works: automation, employment, and productivity. McKinsey Global Institute, January 2017. URL: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/Digital%20Disruption/Harnessing%20automation%20for%20a%20future%20that%20works/MGI-A-future-that-works-Executive-summary.ashx>

21. McKinsey Quarterly 2018 Number 4: Overview and full issue. McKinsey Quarterly, 14 Dec 2018. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/mckinsey-quarterly-2018-number-4-overview-andfull-issue>
22. Fagan D. New analysis says more jobs safer from automation than previously believed. Phys.org, 1 Nov 2017. URL: <https://phys.org/news/2017-11-analysis-jobs-safer-automation-previously.html>
23. Mourtada R., Habib S., Felden F., Türpitz A., Carrasco M. How to Supercharge Your National Digital Transformation. Boston Consulting Group, 25 July 2018. URL: <https://www.bcg.com/publications/2018/how-superchargeyour-national-digital-transformation.aspx>
24. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України, 4 червня 2020 р. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/40-ukrainskikh-shkil-ne-mayutyakisnogo-pidklyuchennya-do-internetu>
25. Конохова З.П., Харченко А.О. Асиметрія інформації в управлінні економічною системою України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2018. Випуск 34. 153 с.
26. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Аналітична доповідь. Центр Разумкова, 2020. 274 с.
27. Ковтун В.Ю. «Інформаційна асиметрія в системі конкурентних відносин» : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «051 Економіка». Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2020.
28. Shevchenko, L.S. Asymmetric competition: a game by new rules. *Economic theory and law*. 2021. 1(44). P. 66–84. URL: <https://econtlaw.nlu.edu.ua>

REFERENCES:

1. Akerlof G. (1970) The Market for "Lemons": Quality, Uncertainty and the Market Mechanism. *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 84, no. 3. pp. 488–500.
2. Arrow K.J. (1963) Uncertainty and the Welfare Economics of Medical Care. *The American Economic Review*, vol. 53, no. 5, pp. 941–973.
3. Spence, M. (1973) Job Market Signaling. *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 87, issue 3, pp. 355–374.
4. Rothschild, M., Stiglitz, J. E. (1976) Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay in the Economics of Imperfect Information. *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 90, issue 4, pp. 629–649.
5. Derevianko I. P. (2015) Asymmetry theory of B. Womacka as a new worldview paradigm. *Zovnishni spravy*, no. 7, pp. 36–38.
6. Denys O. B. (2016) Specifics of information asymmetry in banks. *Nauk. visn. Mizhnar. humanitar. un-tu*, no. 19, pp. 122–124.
7. Svystilnyk V. Yu. (2018) Channels for spreading information asymmetry.. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, vol. 30(1), pp. 14–17.
8. Rating of the Business to Consumer E-Commerce Index. Available at: <https://unctad.org/webflyer/unctad-b2c-e-commerce-index-2020-spotlight-latin-america-and-caribbean>
9. Global Innovation Index. Available at: <https://www.globalinnovationindex.org/Home>
10. The IMD World Digital Competitiveness Ranking (2020). Available at: <https://www.imd.org/news/updates/future-of-the-world-will-depend-on-digitalization/>
11. Network Readiness Index. Available at: <https://networkreadinessindex.org/nri-2020-analysis/#renewed-model>
12. The state of broadband in the world. Available at: <http://reports.broadbandcommission.org/the-state-of-broadband-2020/executive-summary>
13. Freedom House: Freedom on the Net 2020. Available at: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net>
14. Global Internet Inclusivity Index. Available at: <https://theinclusiveinternet.eiu.com/summary>
15. The world development report 2016. Digital dividend. Review. The world Bank group (2016). Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/224721467988878739/pdf/102724-WDR-WDR-2016>
16. Mazurenko V.P. Vplyv informacijnoi asymetrii na funkcionuvannja tovarnyh rynkiv. Available at: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/viewFile/7098/7943>
17. Duhinets V.H. (2019) Information asymmetry in the global economy.. *Ekonomichniy prostir*, no. 150, pp. 25–29.
18. Competitiveness of Ukraine. Information review and situational analysis 2020–2021 (2021) *Department of Electronic Communications Development. Administration of the State Service for Special Communications and Information Protection of Ukraine*, Kyiv, p. 71. Available at: <http://www.dstszi.gov.ua>
19. Melnykov S. V. (2019) The impact of asymmetry on market equilibrium: monohrafiia. Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I.I. Mechnykova, p. 104.
20. A future that works: automation, employment, and productivity. McKinsey Global Institute (January 2017). Available at: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/Digital%20Disruption/Harnessing%20automation%20for%20a%20future%20that%20works/MGI-A-future-that-works-Executive-summary.ashx>
21. McKinsey Quarterly 2018 Number 4: Overview and full issue. McKinsey Quarterly (14 Dec 2018). Available at: <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/mckinsey-quarterly-2018-number-4-overview-andfull-issue>
22. Fagan D. New analysis says more jobs safer from automation than previously believed. Phys.org (1 Nov 2017). Available at: <https://phys.org/news/2017-11-analysis-jobs-safer-automation-previously.html>

23. Mourtada R., Habib S., Felden F., Türpitz A., Carrasco M. How to Supercharge Your National Digital Transformation. Boston Consulting Group (25 July 2018). Available at: <https://www.bcg.com/publications/2018/how-supercharge-your-national-digital-transformation.aspx>

24. Ministry and Digital Transformation Committee of Ukraine (June 4, 2020). Available at: <https://thedigital.gov.ua/news/40-ukrainskikh-shkil-ne-mayutyakisnogo-pidklyuchennya-do-internetu>

25. Konokhova Z.P., Kharchenko A.O. (2018) Asymmetry of information in the management of the economic system of Ukraine. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya "Ekonomika i menedzhment"*. Odesa: Vydavnychiy dim "Helvetyka", vol. 34, p. 153.

26. Digital economy: trends, risks and social determinants (2020) *Analytical report*. Razumkov Center, 274 p.

27. Kovtun V.Y. (2020) "Information Asymmetry in the System of Competitive Relations". Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty "051 Economics". Kyiv National University of Trade and Economics. Kyiv.

28. Shevchenko, L.S. (2021) Asymmetric competition: a game by new rules. *Economic theory and law*, no. 1(44), pp. 66–84. Available at: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

УДК 330.34

JEL E69, F01, F02, F52, O11

Узбек Дмитро Андрійович, аспірант кафедри менеджменту та бізнес адміністрування, Черкаський державний технологічний університет. **Аналіз впливу інформаційної асиметрії на процес реалізації національних економічних інтересів.**

У статті зазначено, що інформаційну асиметрію провокує нерівномірність діджитал-процесів, що впливає на конкурентні позиції країни на світовій арені. Окреслено авторське бачення факторів які провокують інформаційну асиметрію. Досліджено інформаційну асиметрію за сферами та характером впливу на процес реалізації національних економічних інтересів. Доведено, що в межах тієї самої сфери прояву інформаційної асиметрії можуть функціонувати декілька процесів, що мають різновекторну дію. Окреслено конфлікти інтересів, які провокує інформаційна асиметрія в системі рівневої організації економічних відносин. Запропоновано авторське бачення управлінських заходів щодо усунення негативних проявів інформаційної асиметрії в перспективному баченні досягнення ключових національних інтересів. Досліджено зміст прояву феномену інформаційної асиметрії.

Ключові слова: інформаційна асиметрія, національні економічні інтереси, індикатори цифрової конкурентоспроможності, інформаційна економіка, інформаційне суспільство, цифрова революція.

UDC 330.34

JEL E69, F01, F02, F52, O11

Dmytro Uzbek, Graduate Student of the Department of Management and Business Administration, Cherkasy State Technological University. **Analysis of the impact of information asymmetry on the process of realization of national economic interests.**

The article notes that information asymmetry is provoked by the unevenness of digital processes, which affects the country's competitive position on the world stage. The author examines Ukraine's position in the ranking of countries by indicators of global digital competitiveness, which demonstrate the manifestations of information asymmetry and polarize the world into leaders and outsiders in terms of the level of development of the information society. The author's vision of the factors that provoke information asymmetry is outlined, which, in the process of their corrective management influence and solving problematic aspects, form a vision of the vector of the national economy, the priority of concepts and targeted measures of the information economy. The information asymmetry by areas and nature of influence on the process of realization of national economic interests is studied. It is proved that within the same sphere of information asymmetry several processes with different vectors can function. The author outlines the conflicts of interest provoked by information asymmetry in the system of level organization of economic relations, since it prevents the effective redistribution of wealth produced by the latest knowledge and modern innovative and information technologies from more successful countries, industries, productions, and spheres of activity to less progressive ones. It is noted that the unresolved conflict situations in the multilevel structure of economic relations contribute to the deepening of negative manifestations of information asymmetry. Management measures to eliminate the negative manifestations of information asymmetry in the perspective of achieving key national interests are outlined. It is proved that the phenomenon of information asymmetry is manifested in: determining its essence and economic content; dualistic manifestation of influence on the process of realization of national interests in the system of economic relations; causal movement of information asymmetry; in the legislative consolidation of information asymmetry, which is manifested in the restriction of access to information in the areas related to state and commercial secrets.

Key words: information asymmetry, national economic interests, indicators of digital competitiveness, information economy, information society, digital revolution.